

СЕКЦІЯ 2

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ РІЗНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

УДК 37.012.1+378.147

Наталія Євгенівна ДОНІЙ,

*професор кафедри економіки та соціальних дисциплін
факультету пробації*

*Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів),
доктор філософських наук, професор*

ДОЦІЛЬНІСТЬ ГЕРМЕНЕВТИЧНОЇ КОМПОНЕНТИ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЙ В КУРСАНТІВ, ЯКІ ЗДОБУВАЮТЬ ОСВІТУ ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЮ «ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Обґрунтовується доцільність включення в підготовку майбутніх співробітників правоохоронних органів герменевтичної компоненти, яка має потенціал в розвитку навички розуміння та має сприяти кращому усвідомленню якості дій, що виконує професіонал, і оцінюванню рівня комунікації, в яку він включений.

*«Основна задача справжньої освіти –
навчити розумінню»
С. Каніца*

Як мінімум два останні десятиріччя освітня сфера світу перебуває в процесі перманентних пошуків нових методів, технологій та алгоритмів, які б забезпечували адекватність репродукованих знань, вмінь і навичок запитам, виставлених економіко-технічним прогресом, глобалізацією соціокультурних, політичних і правових процесів, тенденцією індивідуалізації бажань індивідів щодо речей, послуг і сервісів. Утім, жодна інновація і жодне зусилля системи освіти та педагога не віднайде відгуку в особи, яка отримує освіту, якщо вона не зрозуміє мету та суть тих знань, що відчужуються педагогом і не привласнить їх. Це актуалізує проблему навчання технології розуміння тексту в найширшому його значенні.

Вагомості вирішенню цієї проблеми надає факт, що розуміння виступає важливою умовою комунікації, взаємодії та взаєморозуміння людини та Інших. Воно є символічним оволодінням предметом дослідження, що дає можливість чіткого уявлення цього предмета у взаємозв'язках

з іншими, розгляду окремих його аспектів і співвіднесення його з контекстом існування. Розуміння, як операція мислення людини, дозволяє усвідомлювати якість дій, що виконує людина та оцінювати той рівень комунікації, в тому числі й професійної, в яку ця людина включилася. У зв'язку з цим переконані, що розуміння характеризує ефективність професійної діяльності в будь-якій сфері людських інтересів, воно є важливим здатностним компонентом, на кристалізації якого мають сконцентрувати зусилля науково-педагогічні працівники, які задіяні в підготовці персоналу для правоохоронних органів.

Нагадаймо, наука, що досліджує проблеми розуміння та інтерпретації будь-якого знання, – герменевтика. Тривалий час вона розглядалася виключно в філософсько-культурологічній традиції. Наприкінці ХХ ст. герменевтика, коли більшість галузей знання «підлаштувалися» до вимог інформаційного суспільства, також почала сприйматися як компонент, який доречним виглядає не тільки в просторі строгого наукового дискурсу, але й як освітня практика й як дисципліна, вивчення якої має не тільки сформувати те мислення, рисами якого є високий рівень розуміння та критичності, але й мати вихід у професійний простір тих фахівців, які далекі від філософії чи культурології. Останнє є тим моментом, на якому акцентував Г.-Г. Гадамер, зазначаючи у вступі до російськомовного видання, що: «Герменевтика – це практика <...>. підтримувати діалог, давати сказати своє слово й тим, хто мислить по-іншому, вміти усвідомлювати те, що було сказано ним» [1, с. 8]. Тому-то можна вести мову, що переналаштування освітньої сфери та поява в ній нових течій і технологій відкрили герменевтику педагогічному дискурсу як метод, який особливо сприяє формування загально-професійної компетенції фахівців сфер «людина – людина». Конкретно, якщо вести мову про майбутніх працівників правоохоронних органів, то питання розуміння постає з моменту встановлення зв'язку між всіма учасниками процесу відчуження-привласнення знання і проявляється на різних рівнях: від розуміння особами, які отримують освіту, викладача і дисципліни, яку він викладає, до розуміння соціального замовлення, поставленого правоохоронній сфері. В процесі виконання службових обов'язків це розуміння буде поставати в ситуації конкретного акту впливу, до якого апелюватиме або керівник органу поліції чи установи кримінально-виконавчої системи, або співробітник, проводячи профілактичну чи виховну роботу з особами, дії яких відносяться до розряду протиправних.

Для осіб, які здобувають освіту за спеціальністю «Правоохоронна діяльність», вміння добре розуміти людину, ситуацію чи дії є важливою умовою кар'єрного зростання. Саме тому, Н. Сердюк відзначила, що герменевтичний компонент в «професійній взаємодії – один із шляхів побудови і розвитку кадрового потенціалу органів внутрішніх справ»

[2]. Підтримуючи таку позицію зазначимо, герменевтична компонента в процесі отримання освіти має потенціал щодо вдосконалення у особи, яка отримує освіту, навички аналізу іншої людини та розшифрування її поведінки як закодованого тексту і є передумовою досягнення порозуміння. Зазначена компонента забезпечить особі, яка навчається, продуктивні та якісні знання та навички, володіння якими сприятиме досягненню інтерсуб'єктивності через подолання непродуктивних забобон й забезпечить можливість віднайдення глибоко прихованого сенсу. Більш того, принципи дослідження в герменевтиці дозволять такій особі поглянути, перш за все, на власні світоглядні основи, своє призначення як професіонала, усвідомити цілі та завдання, що стоять перед ним як перед одним із гарантів соціальної безпеки держави. А це саме те, що має постійно практикувати та демонструвати фахівець-правоохоронець.

В підсумку, герменевтична складова професійної підготовки курсантів, які спеціалізуються на галузі «Правоохоронна діяльність», виступаючи в ролі світоглядного навігатора, має сприяти зменшенню кількості проблем, які стосуються: 1) допущення некоректних формулювань (в правовому, семантичному і етичному плані); 2) невміння встановлювати істинність або хибність висловлювань свідків, підозрюваних, потерпілих; 3) нездатність пояснити сенс своїх професійних дій і вчинків.

Як сказано вище, розуміти означає розмістити об'єкт у власному контексті. Не можна зрозуміти те, що ніяк не пов'язане, наприклад, з попереднім професійним досвідом: нове сприйняття розміщує об'єкт на тій «карті», яка відображає освоєну на цей момент «територію» (професійно-культурну нішу). Тому-то, введення герменевтичної компоненти як складової формування професійної компетенції передбачає зміну трьох компонентів освіти: 1) структури та змісту знання; 2) ролі викладача, який стає керівником особи, яка здобуває освіту, в її дослідницькій діяльності, а також інтерпретатором її інформації та знань; 3) роль і місце особи, яка здобуває освіту, та займає активну і творчу позицію, шукає, знаходить, досягає цілей.

Певнені, що сучасна система надання освітніх послуг майбутнім фахівцям правоохоронної сфери має включати в себе обов'язкову герменевтичну компоненту в формі як окремої дисципліни «Герменевтика»/»Правова герменевтика» або як складового елементу дисциплін, на кшталт «Комунікологія», «Психологія/педагогіка професійного спілкування» заради того, щоб випускники спеціальності «Правоохоронна діяльність» могли демонструвати суспільству високий рівень загальнопрофесійної компетенції та гідно виконувати функцію охорони права та соціальної безпеки.

Список бібліографічних посилань

1. Гадамер Г. Г. Актуальность прекрасного. М. : Искусство, 1991. 367 с.

2. Сердюк Н. В. Педагогическая герменевтика в деятельности руководителя органа внутренних дел : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. М., 2010. URL: <http://www.dissers.ru/2pedagogika/pedagogicheskaya-germenevtika-deyatelnosti-rukovoditelya-organa-vnutrennih-del-specialnost-13-00-01-obschaya-pedagogika-istoriya-pedagogiki.php> (дата звернення: 24.02.2020)

Отримано 26.02.2020

УДК 808.5:351.74(477)(06)

Юлія Михайлівна КОРОТКОВА,

*професор кафедри гуманітарних дисциплін факультету № 2
Донецького юридичного інституту МВС України (м. Маріуполь),
доктор педагогічних наук, доцент;*

 <https://orcid.org/0000-0003-2919-5545>

УДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

Визначено сутність і зміст поняття «культура мовлення майбутнього правоохоронця», виокремлено та схарактеризовано компоненти структури досліджуваного поняття. Запропоновано введення до навчальних планів підготовки фахівців-правоохоронців міждисциплінарного курсу «Основи ефективного спілкування», що складатиметься з декількох взаємопов'язаних модулів, кожний з яких викладатиме відповідний фахівець у тісній взаємодії один з одним.

На підставі узагальнення поглядів українських і зарубіжних учених на сутність поняття «культура мовлення» [1–7], ми під культурою мовлення майбутнього правоохоронця розуміємо багаторівневу професійно особистісну якість, що виявляється в досконалому володінні мовою, її нормами, вміннями правильно, точно, виразно передавати свої думки, впливати на почуття й емоції слухачів за допомогою мовних і позамовних засобів, добираючи останні відповідно до мети та ситуації спілкування.

Структура культури мовлення майбутнього правоохоронця, на нашу думку, складається з сукупності таких компонентів: мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, психологічного, афективного, міжкультурного, що схематично можна подати в рисунку 1.

Мотиваційний компонент передбачає інтеріоризацію загальнокультурних, національних, мовних, професійних цінностей суспільства в особистісні, перетворення їх у відповідні професійні якості, що проявляються в повсякденній поведінці як складові елементи культури професійного мовлення на емоційно-чуттєвому рівні.